Židovské památky
Jewish Monuments

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Úštěk, interiér synagogy, foto 80. léta 20. Století
Ústěk, synagogue interior, photo from the 1980s

Heřmanův Městec, interiér synagogy, foto 80. léta 20. Století
Heřmanův Městec, synagogue interior, photo from the 1980s

V českých zemích žily po staletí židovské komunity, které po sobě zanechaly významné množství specifických památek, zejména hřbitovů, synagog i dalších staveb a předmětů nutných pro náboženskou praxi i všední život uzavřených společenství. Od konce třicátých let byly z ideologických důvodů devastovány a bourány, v časech komunistické vlády podléhaly důsledkům ostentativního nezájmu, anebo byly dokonce úmyslně ničeny. Materiál náhrobků se nejednou zneužíval bez ohledu na jejich historickou, uměleckou i pietní hodnotu, například pro dláždění dvorů, mnohé stély se nenávratně ztratily, část jejich torz bylo možné dohledat jen archeologickou cestou.

Po roce 1989 se židovské obce ujaly svého majetku a v součinnosti s organizacemi památkové péče jej počaly uvádět do důstojného stavu. Začalo se s postupnými rekonstrukcemi rozvalených hřbitovních zdí a márnic, plochy hřbitovů se čistily od náletových dřevin a vztyčovaly se povalené náhrobky. Po jejich konzervaci a restaurování bylo možné znovu přečíst zapomenuté nápisy, které na mnoha místech poskytují zcela nové informace o židovské historii jednotlivých lokalit. Synagogy, do této doby často opuštěné nebo využívané jako skladiště, se alespoň na některých místech podařilo navrátit do podoby odpovídající jejich historickému významu. Většinou jsou využívány jako víceúčelová kulturní zařízení.

Jewish communities have lived in the Czech lands for centuries, leaving behind a significant number of specific monuments, especially cemeteries, synagogues and other buildings and items necessary for religious practice and the everyday life of closed communities. Since the end of the 1930s, they were devastated and demolished for ideological reasons. In times of communist rule they were subject to the consequences of ostentatious indifference, or were even intentionally destroyed. The material of the tombstones was abused several times regardless of their historical, artistic and reverent value, for example for the paving of courtyards, many stelae were irretrievably lost and sections of their torsos were retrieved only by archaeological methods.

After 1989, the Jewish communities took possession of their property and in cooperation with the monument care organizations began to restore them to a dignified condition. Gradual reconstruction of the shattered cemetery walls and mortuaries commenced, the cemeteries were cleaned of the vegetation and fallen tombstones were re-erected. After their conservation and restoration, it was possible to read the forgotten inscriptions, which in many places provide completely new information on the Jewish history of the individual sites. The synagogues, often abandoned or used as warehouses by that time, have been restored to their historical significance, at least in some places. They are mostly used as multipurpose cultural facilities.

Praha 1 – Josefov, Maiselova synagoga, objekt z 16. století novogoticky přestavený na přelomu 19. a 20. století, v letech 2013–2015 obnoveny fasády včetně štítů sousedních domů, restaurovány autenticky zachované uměleckořemeslné prvky a povrchy, vytvořena nová stálá expozice Židovského muzea, nominace na cenu Patrimonium pro futuro za rok 2015

Prague 1 – Josefov, Maisel Synagogue, building from the 16th century, rebuilt in the neo-Gothic style at the turn of the 19th and 20th centuries, facades including gables of neighbouring houses renewed in 2013–2015, authentic art-crafted elements and surfaces restored, new permanent exhibition of the Jewish Museum created, nomination for Patrimonium Pro Futuro Award in 2015

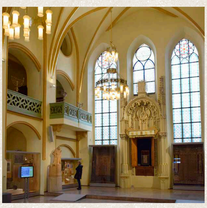

Praha, Maiselova synagoga, západní průčelí, foto 2005; stav po obnově, foto 2019; interiér po obnově, foto 2019
Prague, Maisel Synagogue, western face, photo 2005; after renovation, photo 2019; interior after renovation, photo 2019

Polná, synagoga, postavena roku 1684, později několikrát přestavěna, bohoslužby do roku 1940, poté dvacet let skladiště, následné chátrání, roku 1969 se zřítil krov, v 80. letech 20. století plánována demolice, od roku 1994 postupná rekonstrukce, nyní společně se sousedním rabínským domem využita jako regionální židovské muzeum

Polná, synagogue, built in 1684, later rebuilt several times, worship services until 1940, then twenty years as warehouse, subsequent deterioration, in 1969 truss collapsed, planned demolition in the 1980s, since 1994 gradual reconstruction, now used as a regional Jewish museum together with neighbouring rabbi's house

Polná, synagoga, exteriér, foto 1990; interiér v průběhu restaurování nástěnných maleb, foto 2008; interiér po obnově, foto 2010
Polná, synagogue, exterior, photo 1990; interior during restoration of wall paintings, photo 2008; interior after renovation, photo 2010

Židovské památky
Jewish Monuments

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Nová Cerekev, synagoga, interiér po restaurování, foto 2019
Nová Cerekev, synagogue, interior after restoration, photo 2019

Nová Cerekev, synagoga, mohutná jednolodní synagoga v orientálním maurském stylu postavena roku 1855, specifický kontext okolní venkovské zástavby, devastace vnitřního vybavení během druhé světové války, v roce 1942 sklad zabaveného židovského majetku, díky projektu 10 hvězd zde na jaře 2014 otevřena nová stálá expozice zaměřená na architekturu synagog v českých zemích, nominována na cenu Patrimonium pro futuro

Nová Cerekev, synagogue, massive single-nave synagogue in the Oriental Moorish style built in 1855, specific context of the surrounding exterior development, devastation of interior equipment during World War II, 1942 storage house of confiscated Jewish property, thanks to the project of 10 Stars a new permanent exhibition focused on the architecture of synagogues in the Czech lands opened in spring 2014, nominated for the Patrimonium Pro Futuro Award

Nová Cerekev, synagoga, interiér synagogy v průběhu obnovy, foto 2011
Nová Cerekev, synagogue, interior during renovation, photo 2011

Nová Cerekev, synagoga, dvouvěžové hlavní průčelí a východní strana, foto 1983; stav po obnově, foto 2014
Nová Cerekev, synagogue, main two-tower facade and eastern side, photo 1983; after renovation, photo 2014

Židovské památky
Jewish Monuments

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

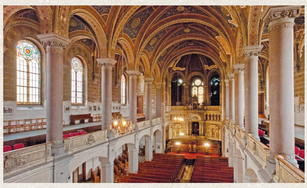

Plzeň, Velká synagoga, východní průčelí, foto 1983; stav po obnově, foto 2006; pohled od jihozápadu, foto 1994; pohled od severozápadu po obnově, foto 2014; interiér po obnově, foto 2012
Pilsen, Great Synagogue, eastern facade, photo 1983; after renovation, photo 2006; south-western view, photo 1994; north-western view after renovation, photo 2014; interior after renovation, photo 2012

Plzeň, synagogy Velká a Stará, od 40. let 20. století využívány jako skladiště, dlouhodobě bez údržby, po roce 1990 zajišťovací opravy Staré synagogy, zřízeno symbolické pohřebiště obětí holocaustu, v letech 1995–1997 rozsáhlá stavební obnova exteriéru Velké a v letech 2011–2013 komplexní obnova Staré synagogy, v současnosti plánována oprava rabínského domu a restaurování interiérů Velké synagogy včetně varhan spolufinancované z dotačního programu IROP

Pilsen, the Great and Old Synagogues, since the 1940s used as warehouses, long-term without maintenance, after 1990 securing repairs to the Old Synagogue, a symbolic burial ground of Holocaust victims established, in 1995–1997 comprehensive renovation of the exteriors of the Great and between 2011 and 2013 complex renovation of the Old Synagogue, currently plans to repair the rabbi's residence and to restore the interior of the Great Synagogue, including an organ, co-financed by the Integrated Regional Operational Program

Plzeň, Stará synagoga, západní průčelí, foto 2012; interiér, foto 2005; stav po rekonstrukci, foto 2013
Pilsen, Old Synagogue, western facade, photo 2012; interior, photo 2005; after reconstruction, photo 2013

Turnov, synagoga, interiér využívaný jako sklad, foto 2002; exteriér, foto 2007; stav po rekonstrukci, foto 2015
Turnov, synagogue, interior utilized as storehouse, photo 2002; exterior, photo 2007; after reconstruction, photo 2015

Turnov, synagoga, vystavěna v centru židovské čtvrti v letech 1717–1718, po zániku místní náboženské obce v polovině 20. století objekt přestavěn na sklad, v roce 1990 privatizován, roku 2003 získalo zdevastovanou nemovitost Město Turnov, v letech 2007–2008 po záchranném archeologickém průzkumu celková rekonstrukce

Turnov, synagogue, built in the centre of the Jewish quarter in 1717–1718, after the disappearance of the local religious community in the middle of the 20th century building converted into a warehouse, privatized in 1990, town of Turnov acquired the devastated property in 2003, complete reconstruction in 2007–2008 after archaeological rescue survey

Čkyně, synagoga, postavena roku 1828, příležitostné bohoslužby do první světové války, roku 1922 prodána a adaptována na truhlářskou dílnu s bytem, od roku 1991 ve vlastnictví obce Čkyně, v letech 2011–2014 rekonstruována, nyní využívána ke kulturním účelům a jako regionální židovské muzeum, v patře obnovena zimní modlitebna

Čkyně, synagogue, built in 1828, occasional worship services until the First World War, sold and adapted to a carpentry workshop with a flat in 1922, owned by the municipality of Čkyně since 1991, reconstructed in 2011–2014, currently used for cultural purposes and as a regional Jewish Museum, winter prayer room on the upper floor restored

Čkyně, synagoga, foto 2008; stav po obnově, foto 2018
Čkyně, synagogue, photo 2008; after renovation, photo 2018

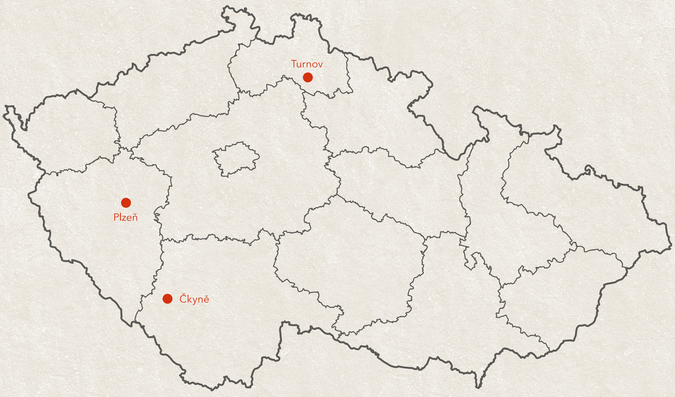

Židovské památky
Jewish Monuments

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

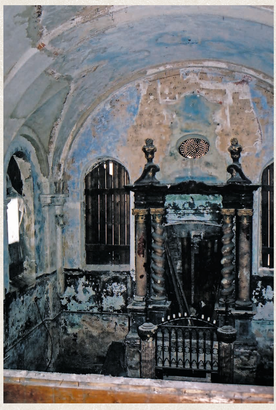

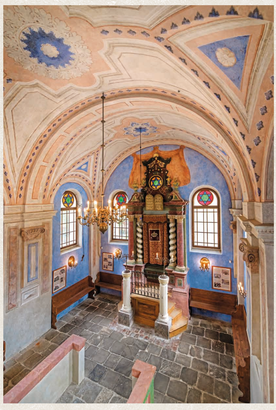

Jičín, synagoga, interiér, foto 2003; stav po restaurování, foto 2019; detail výzdoby Aron ha-kodeš po restaurování, foto 2012
Jičín, synagogue, interior, photo 2003; after restoration, photo 2019, detail of Aron Kodesh (Holy Ark) after restoration, photo 2012

Jičín, synagoga a bývalá židovská škola, malá pozdně barokní synagoga vyhořelá roku 1840 spolu s židovským ghettem, škola vystavěna po tomto požáru, zpustnutí v důsledku nacistického holokaustu, poté skladiště, roku 2001 objekt soudně navrácen pražské Židovské obci, poté obnova v rámci projektu 10 hvězd, restaurování klasicistní výmalby, bývalá škola revitalizována v letech 2009–2014, zřízena zde expozice upomínající na židovské spisovatele

Jičín, synagogue and former Jewish school, a small late Baroque synagogue burnt down in 1840 along with the Jewish ghetto, school built after the fire, desolation due to the Nazi Holocaust, then a warehouse, in 2001 building returned to the Prague Jewish Community by court order, renovation as part of the 10 Stars project, restoration of classicist paintings, former school revitalized in 2009–2014, an exhibition commemorating Jewish writers established

Hartmanice, synagoga, exteriér, foto 1999; stav po obnově, foto 2007
Hartmanice, synagogue, exterior, photo 1999; after renovation, photo 2007

Hartmanice, synagoga, objekt postavený v 80. letech 19. století ve zjednodušeném historizujícím slohu, roku 1938 synagoga uzavřena a proměněna na truhlárnu, její provoz trval i po válce, později zde armádní sklad pneumatik, po roce 2002 aktivita občanského sdružení *Památník Hartmanice*, obnova památky dokončena v roce 2006, instalována expozice připomínající šumavské soužití Čechů, Němců a Židů či obce zlikvidované po roce 1948

Hartmanice, synagogue, building built in the 1880s in a simplified historicist style, in 1938 the synagogue closed and transformed into a carpentry workshop, its operation continued after the war, later the army tire storage warehouse, after 2002 activity of the civic association *Památník Hartmanice*, renovation finished in 2006, an exhibition commemorating the Bohemian, German and Jewish coexistence of the Bohemian Forest and villages destroyed after 1948 installed

Úštěk, synagoga, budova věžového typu z roku 1794, rozšířená a upravená v roce 1851, po druhé světové válce bez využití a v havarijním stavu, díky společenským změnám po roce 1989 neproběhla schválená demolice, v letech 1995–2003 a 2010–2014 provedena památková obnova, v suterénu zřízena expozice tradiční židovské školy a bytu kantora

Úštěk, synagogue, tower type building from 1794, expanded and modified in 1851, without use and in a state of disrepair after World War II, due to social changes after 1989 approved demolition was not carried out, restorations in 1995–2003 and 2010–2014, an exhibition of a traditional Jewish school and a Cantor's apartment set up in the basement

Úštěk, synagoga, exteriér krátce po opravě střechy, foto 1992; stav po obnově, foto 2006
Úštěk, synagogue, exterior soon after roof repair, photo 1992; after renovation, photo 2006

Děčín, synagoga, foto 1994; stav po obnově, foto 2006
Děčín, synagogue, photo 1994; after renovation, photo 2006

Děčín, synagoga, postavena roku 1907 v orientálně secesním slohu, bohoslužby do nacistické okupace, poté zbavena všech náboženských symbolů a využívána jako vojenské skladiště, po druhé světové válce bez využití, od roku 1967 sídlem okresního archivu, rekonstruována v letech 1995–2005, nyní slouží náboženským a kulturním účelům

Děčín, synagogue, built in 1907 in Oriental Art Nouveau style, worship services until Nazi occupation, then stripped of all religious symbols and used as a military warehouse, after World War II without use, since 1967 the seat of the district archive, reconstructed in 1995–2005, currently serves for religious and cultural purposes

Ledeč nad Sázavou, synagoga, postavena roku 1739 jako náhrada za starší dřevěnou stavbu z roku 1606, po požáru roku 1806 upravena v klasicistním slohu, k bohoslužebným účelům využívána do druhé světové války, po ní sloužila jako skladiště a garáž, v letech 1996–2005 provedena celková rekonstrukce, v současnosti slouží kulturním účelům

Ledeč nad Sázavou, synagogue, built in 1739 as a replacement for an older wooden building from 1606, after the fire in 1806 adapted in classicist style, used for worship purposes until World War II, after it served as a warehouse and garage, in 1996–2005 complete reconstruction, currently serves for cultural purposes

Ledeč nad Sázavou, synagoga, průčelí, foto 1994; interiér po restaurování, foto 2011
Ledeč nad Sázavou, synagogue, forefront, photo 1994; interior after restoration, photo 2011

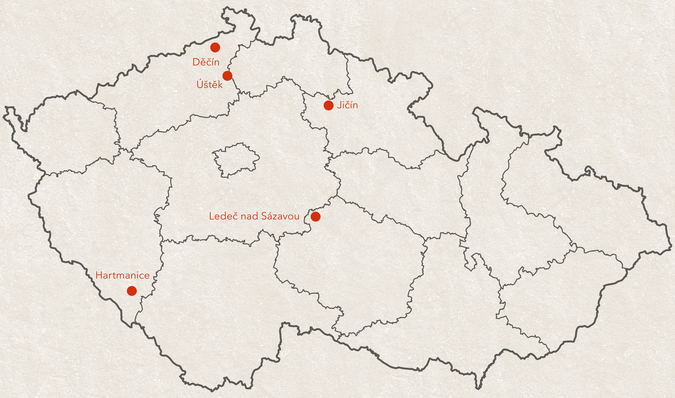

Židovské památky
Jewish Monuments

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV

Heřmanův Městec, synagoga, foto 80. léta 20. století
Heřmanův Městec, synagogue, photo from the 1980s

Heřmanův Městec, synagoga, stav po obnově, foto 2006
Heřmanův Městec, synagogue, after renovation, photo 2006

Heřmanův Městec, synagoga, postavena roku 1870 na místě starší synagogy, bohoslužby do konce 30. let, během války skladiště, od roku 1949 modlitebna Českobratrské církve evangelické, v letech 1997–2001 rekonstruována a nyní využívána ke kulturním účelům stejně jako sousední dům, v němž bývala židovská škola a rabinát

Heřmanův Městec, synagogue, built in 1870 on the site of the older synagogue, worship services until the end of the 1930s, warehouse during the war, since 1949 the chapel of the Evangelical Church of Czech Brethren, reconstructed in 1997–2001 and now used for cultural purposes together with neighbouring house which used to be a Jewish school and a rabbinate

Mladá Boleslav, obřadní síň, postavena roku 1889, nad portálem hebrejský text žalmu 16.10, v jejím interiéru tabule s hebrejskými a českými liturgickými texty, roku 2001 celkově rekonstruována, instalována expozice o dějinách Židů v Mladé Boleslavi a okolí

Mladá Boleslav, ceremonial hall, built in 1889, the Hebrew text of Psalm 16.10 above the portal, a board with Hebrew and Czech liturgical texts in its interior, in 2001 completely reconstructed, an exhibition on the history of the Jews in Mladá Boleslav and its surroundings installed

Mladá Boleslav, obřadní síň, foto 1995; stav po obnově, foto 2019
Mladá Boleslav, ceremonial hall, photo 1995; after renovation, photo 2019

Horní Cerekev, židovský hřbitov a márnice, foto 1992; stav po restaurování náhrobků, foto 2013
Horní Cerekev, Jewish cemetery and mortuary, photo 1992; after restoration of tomb stones, photo 2013

Horní Cerekev, židovský hřbitov, obsahuje dvě stovky náhrobků, nejstarší z 18. století, židovská komunita zlikvidována v roce 1942, poté pozvolné chátrání areálu, jeho obnova zahájena roku 1999, hřbitov vyčištěn od náletové vegetace, do roku 2001 zrekonstruována márnice, v letech 2003–2011 obnovena ohradní zeď, všechny dohledané náhrobní stély vztyčeny a restaurovány

Horní Cerekev, the Jewish cemetery, contains two hundred tombstones, the oldest from the 18th century, the Jewish community destroyed in 1942, then gradual deterioration of the complex, its restoration started in 1999, cemetery cleared of vegetation, the morgue reconstructed by 2001 and the enclosure wall restored in 2003–2011, all found stelae re-erected and restored

Hroznětín, židovský hřbitov, foto 1992; stav po obnově, foto 2019
Hroznětín, Jewish cemetery, photo 1992; after renovation, photo 2019

Hroznětín, židovský hřbitov, jeden z nejstarších v Čechách, zahrnuje cca 300 náhrobků, spojitost s místním židovským ghettem, poškozen během druhé světové války, po roce 2000 zahájena rehabilitace za aktivní účasti ekumenické organizace Aktion Sühnezeichen Friedensdienste, snaha přispět společnou prací k usmíření s oběťmi nacistické zvůle, v současnosti hřbitov obnoven v celé ploše i s ohradní zdí a branou

Hroznětín, the Jewish cemetery, one of the oldest in Bohemia, includes approximately 300 tombstones, connected with the local Jewish ghetto, damaged during World War II, rehabilitation started after 2000 with the active participation of the ecumenical organization *Aktion Sühnezeichen Friedensdienste*, efforts to contribute to reconciliation with the victims of Nazi regime through cooperation, at present the cemetery has been restored in its entirety, including the enclosure wall and gate

Jindřichův Hradec, pohřební kočár v přístavku obřadní síně, foto 2013; stav po restaurování, foto 2019
Jindřichův Hradec, burial carriage in a ceremonial hall annex, photo 2013; after restoration, photo 2019

Jindřichův Hradec, pohřební kočár bratrstva Chevra kadiša, vyroben v poslední čtvrtině 19. století, po likvidaci židovské komunity dlouhodobě chátral v přístavku obřadní síně na židovském hřbitově, restaurován s využitím prostředků Programu restaurování movitých kulturních památek Ministerstva kultury v letech 2016–2018, provedena stabilizace jednotlivých materiálů, dořezba chybějících prvků, repase funkčních částí a obnova původní barevnosti

Jindřichův Hradec, chevra kadisha burial carriage, created in the last quarter of the 19th century, after the destruction of the Jewish community long term deterioration in the annex of the ceremonial hall in the Jewish cemetery, restored with the use of finances from the Program of Restoration of Movable Cultural Monuments by the Ministry of Culture between 2016 and 2018, stabilization of specific materials, carving of missing elements, refurbishing of functional parts and restoration of original colours carried out